

Szélerőművek tervezésétől a biomechanikai modellekig

Hidak és Szerkezetek Tanszék

Dr. Dunai László
egyetemi tanár
tanszékvezető

„Minőségorientált, összehangolt oktatási és K+F+I stratégia, valamint működési modell kidolgozása a Műegyetemen”
(TÁMOP-4.2.1/B-09/1/KMR-2010-0002)

Témák és résztvevők

Hidak belebegésének vizsgálata	Hunyadi Mátyás, Dr. Hegedűs István
Hőhídmentes tetőszerkezeti kialakításban alkalmazott szelemen vizsgálata	Kachichian Mansour, Dr. Dunai László
Vasbeton pörgetett oszlopok szilárdsági vizsgálata	Völgyi István, Dr. Farkas György
Vasalt falazatok méretezése	Fódi Anita
Öszvérfödémek modellezése	Seres Noémi, Dr. Dunai László
Doktori témákhoz kapcsolódó kutatások	Budaházy Viktor, Gidófalvy Kitti, Zsarnóczy Ádám
Hallgatói kutatások	Balogh Tamás, Csikós Attila, Hegyi Péter, Jáger Bence, Kemenczés András, Laczák Lili, Turán Pál, Lengyel Gábor, Sebők Ádám, Somodi Balázs, Wischy Dávid
Oktatási segédanyagok (magyar és idegennyelvű képzés)	Dr. Papp Ferenc, Völgyi István, Czinege Kata, Deák Mihály, Dunai Péter, Heitner Barbara, Leipold Kolos, Rózsás Árpád
Tehetségtámogatás	Dr. Dunai László, Dr. Jakab Gábor, Dr. Kovács Nauzika, Dr. Kovács Tamás, Dr. Vigh L. Gergely

Témák és résztvevők

Új generációs szélerőművek tartószerkezetének tervezése	Dr. Dunai László, Dr. Vigh László Gergely, Pap Csongor, Sebők Ádám
Acélszerkezeti korrózió hatásának modellezése	Dr. Dunai László, Oszvald Katalin
Környezetbarát anyagok és technológiák infrastruktúra műtárgyak építésénél	Dr. Farkas György, Friedman Noémi, Németh Orsolya
Ízületi protézis beültetés hatása a mozgásra	Dr. Kiss Rita, Dr. Kovács Nauzika, Holnapy Gergely, Magyar O. Mátyás, Pethes Ákos, Szendrői Miklós

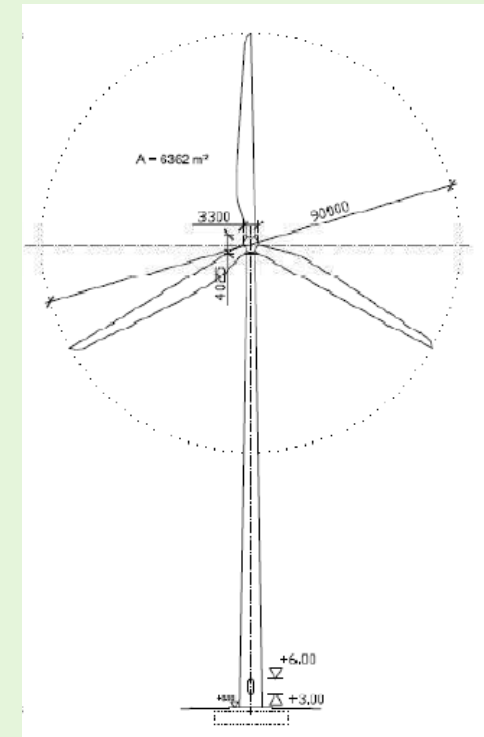
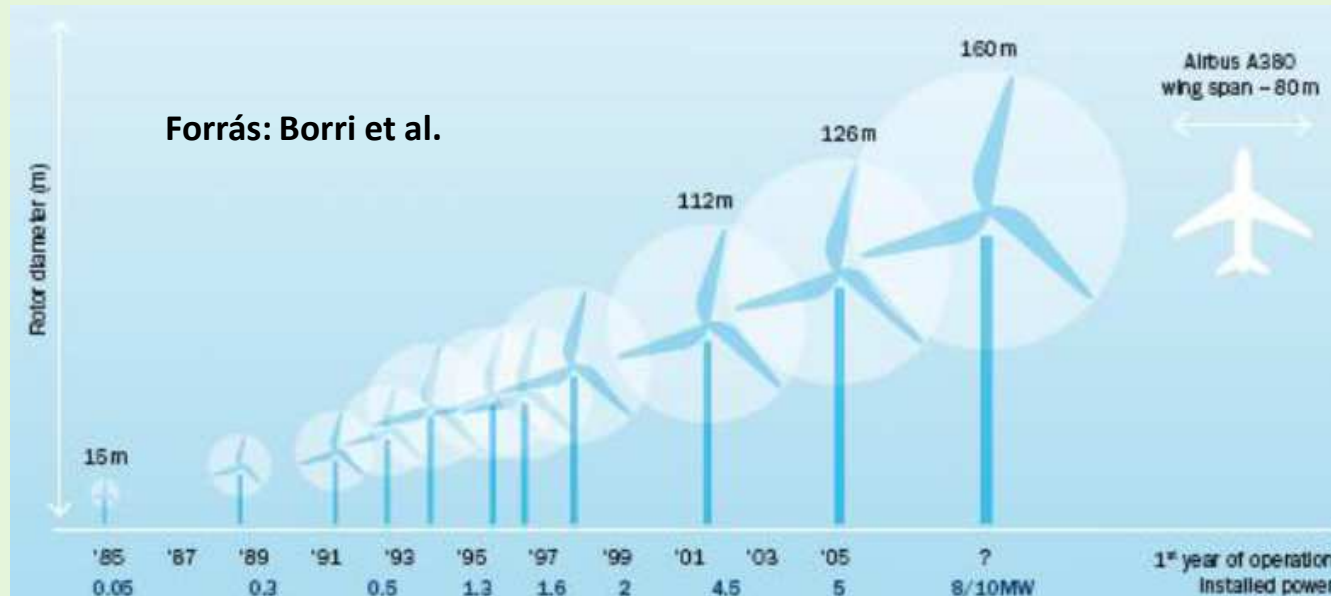

Témák és résztvevők

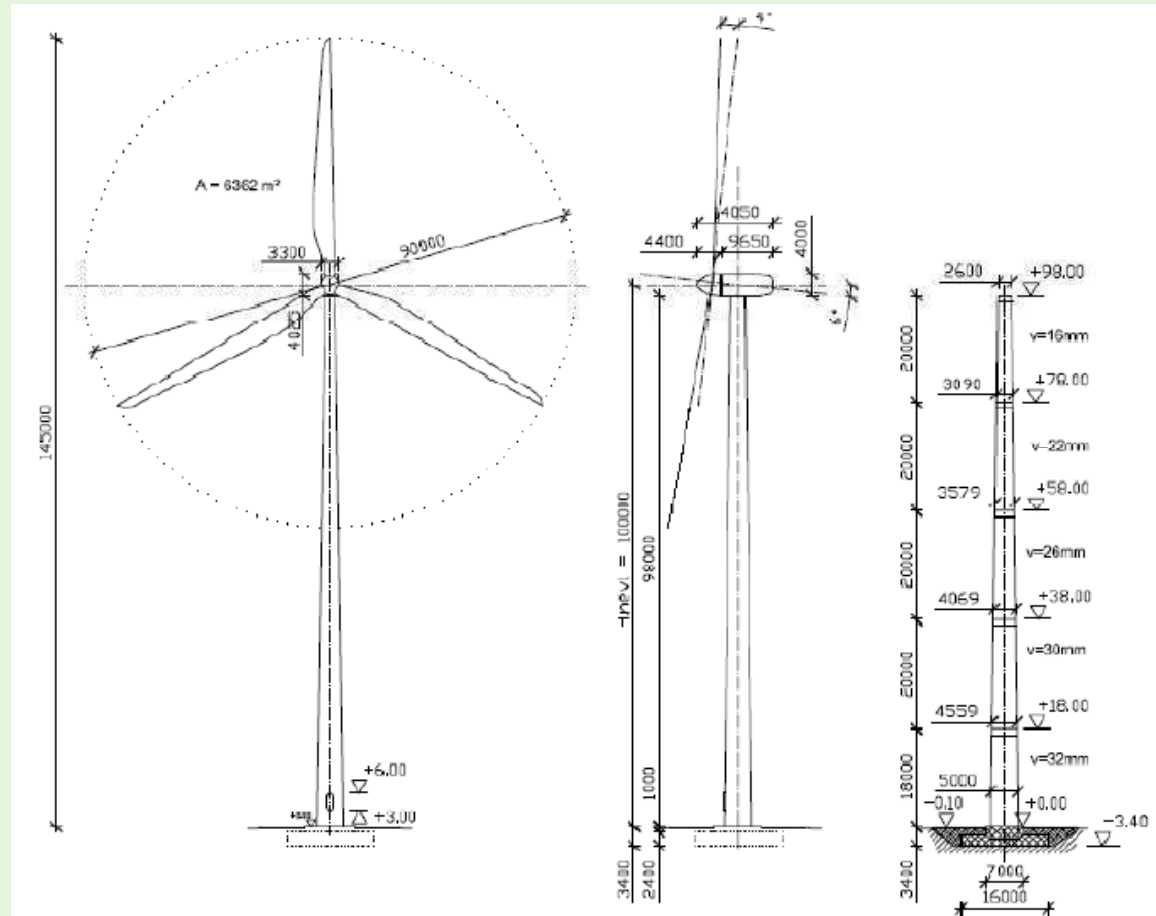
Új generációs szélerőművek tartószerkezetének tervezése	Dr. Dunai László, Dr. Vigh László Gergely, Pap Csongor, Sebők Ádám
Acélszerkezeti korrózió hatásának modellezése	Dr. Dunai László, Oszvald Katalin
Környezetbarát anyagok és technológiák infrastruktúra műtárgyak építésénél	Dr. Farkas György, Friedman Noémi, Németh Orsolya
Ízületi protézis beültetés hatása a mozgásra	Dr. Kiss Rita, Dr. Kovács Nauzika, Holnapy Gergely, Magyar O. Mátyás, Pethes Ákos, Szendrői Miklós

- vékonyfalú csőszelvényű vagy kónikus acél toronyszerkezet
- ↓
- szerkezetoptimalás: globális geometria és karimás kapcsolat

Eredeti szerkezet

Változó (optimálandó) paraméterek:

- globális geometria, alak:
  - felső sugár rögzített: $R = 1,3 \text{ m}$
  - változó kúpfélszög: $0 \sim 5^\circ$
- változó csőfalvastagság: $10 \sim 30 \text{ mm}$
- szegmens szám (= merevítőgyűrűk száma): $3 \sim 7$
- merevítőgyűrűk

Tervezési kényszerek:

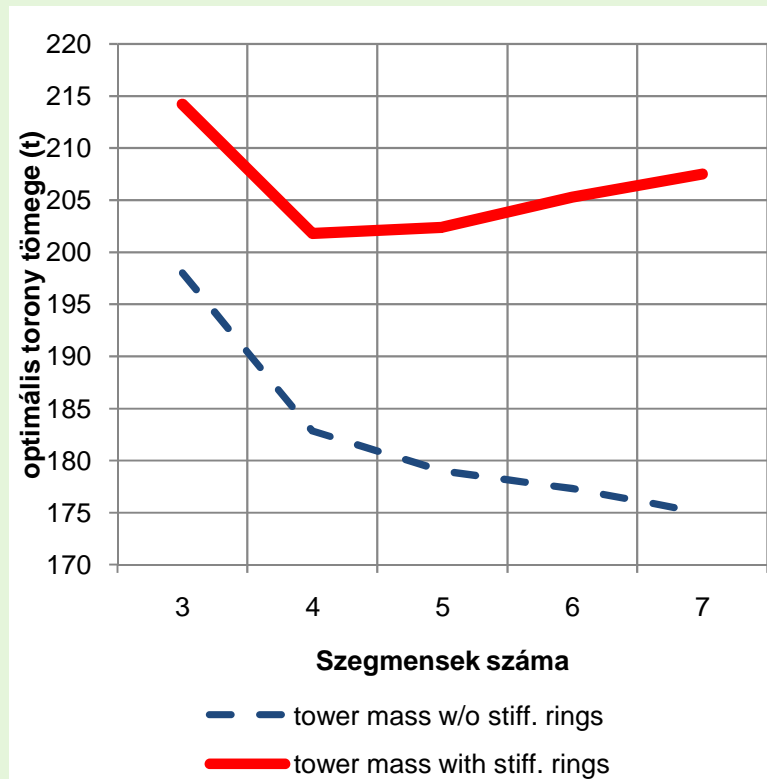
- horpadási szilárdság: alkotó irányú feszültségek domináns hatása
- egyéb tényezők indirekt módon figyelembe véve vagy elhanyagolva → numerikus szimulációval történő validálás

Optimális – min. súlyú és egyenletesen kihasznált – **szerkezet**

A feladat:

- nemlineáris és nem-konvex
- direkt keresési eljárás

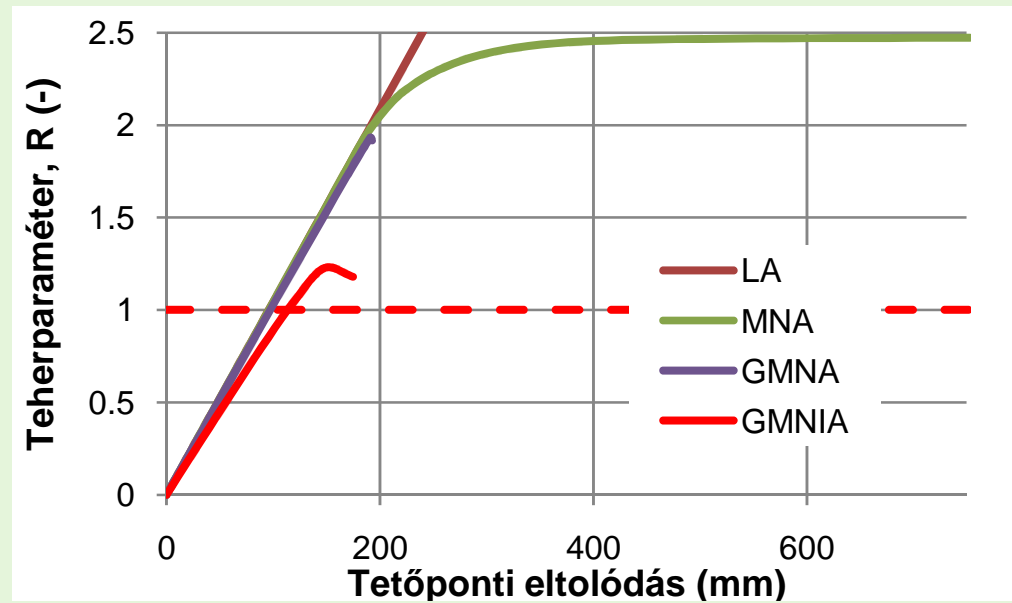
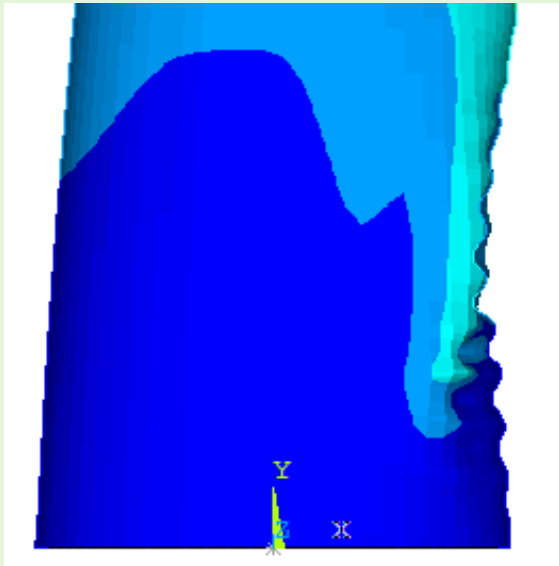
Globális optimum

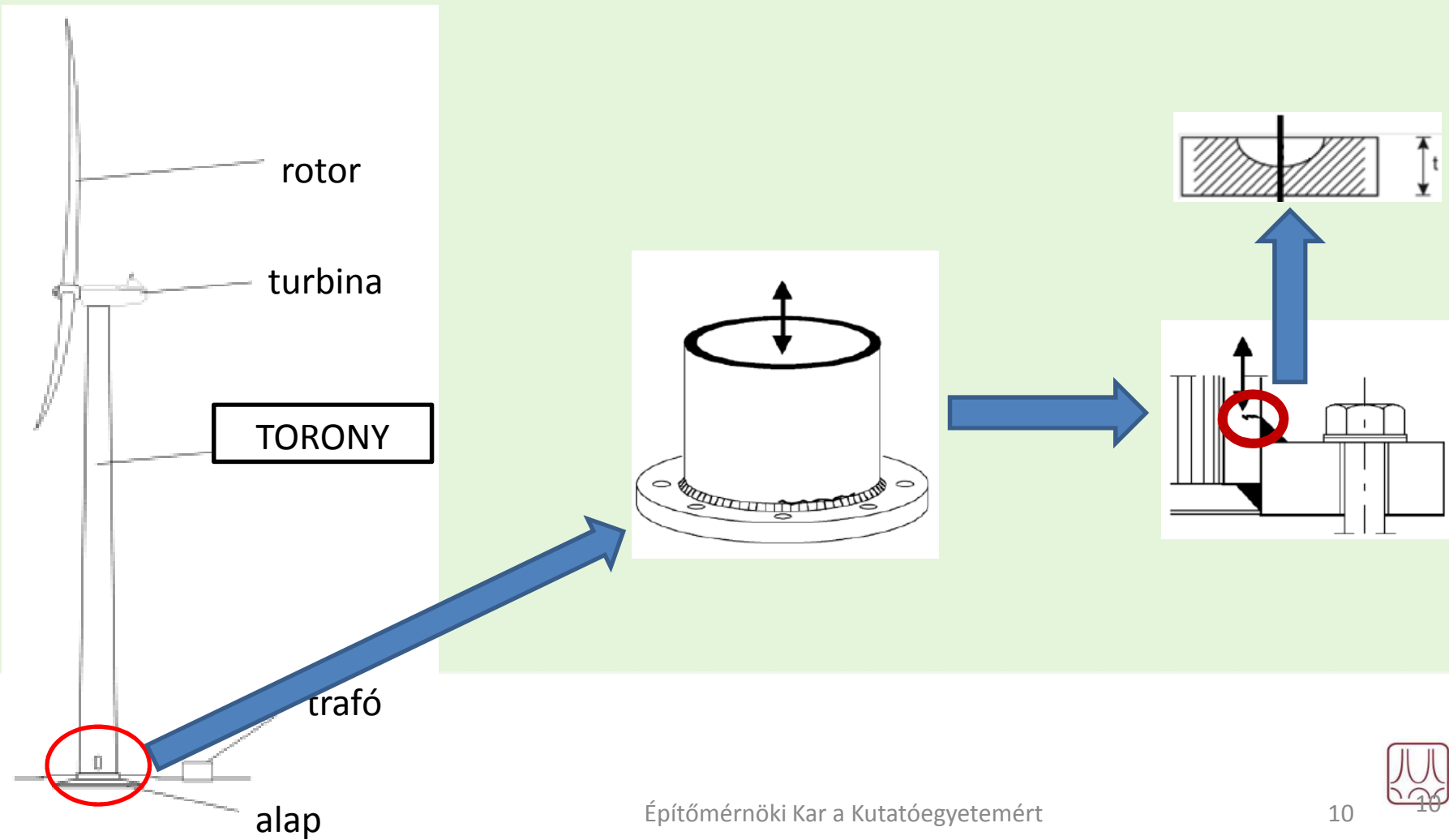
Szegmens #	1.	2.	3.	4.
h [m]	24.50			
r_1 [m]	1.30	1.85	2.39	3.08
t [mm]	12	15	16	16
r_2 [m]	1.85	2.39	3.08	4.08
m [t]	22.75	38.29	52.73	69.06
ρ [kg/m]	929	1563	2152	2819
β [°]	1.29	1.26	1.61	2.34
$\sigma_{x.Rd.1}$ [MPa]	171	172	169	156
$\sigma_{x.Ed.1}$ [MPa]	18	127	154	155
UF^1 [%]	10.6	73.6	91.4	99.7
$\sigma_{x.Rd.2}$ [MPa]	159	165	156	130
$\sigma_{x.Ed.2}$ [MPa]	158	164	155	130
UF^2 [%]	99.4	99.9	99.7	99.8
<i>W/o stiff.</i> [t]	182.83			
<i>W/ stiff.</i> [t]	201.79			

Eredmények validálása – nemlineáris VEM analízis alapú méretezés

Karimás kapcsolat vizsgálata – fáradás és ridegtörés

Témák és résztvevők

Új generációs szélerőművek tartószerkezetének tervezése	Dr. Dunai László, Dr. Vigh László Gergely, Pap Csongor, Sebők Ádám
Acélszerkezeti korrózió hatásának modellezése	Dr. Dunai László, Oszvald Katalin
Környezetbarát anyagok és technológiák infrastruktúra műtárgyak építésénél	Dr. Farkas György, Friedman Noémi, Németh Orsolya
Ízületi protézis beültetés hatása a mozgásra	Dr. Kiss Rita, Dr. Kovács Nauzika, Holnapy Gergely, Magyar O. Mátyás, Pethes Ákos, Szendrői Miklós

Jelentős acélszerkezeti korróziós károsodások

- hidak
- távvezetéktartó oszlopok
- csővezetékek

Okok:

- környezeti hatások
- elégtelen vagy hiányzó karbantartás

Következmény:

- keresztmetszet és szerkezeti elem gyengülés
- tönkremenetel

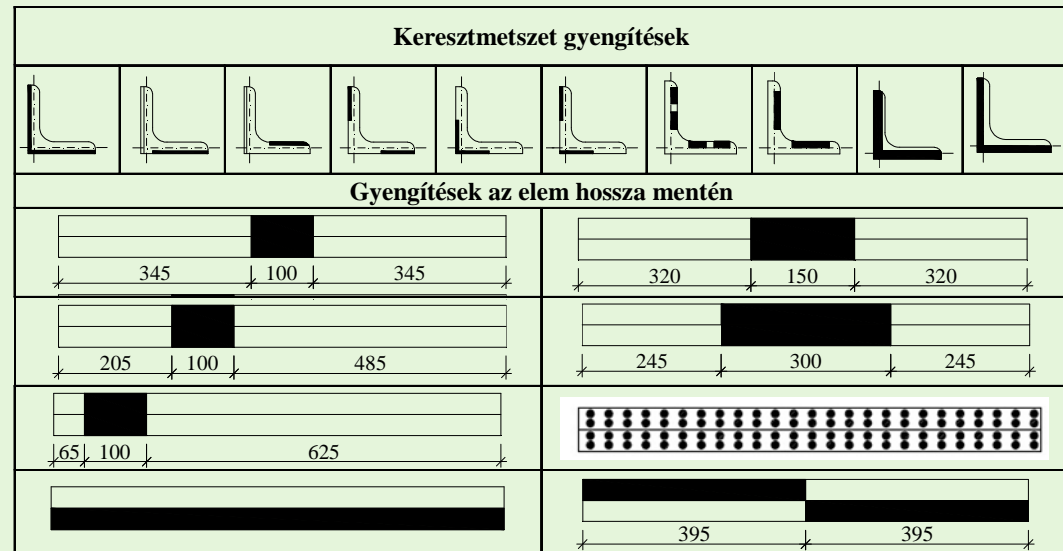
Célkitűzés:

Méretezési eljárás korrodált szerkezeti elemekre és kapcsolatokra, mely felújítandó szerkezetek vizsgálatánál alkalmazható.

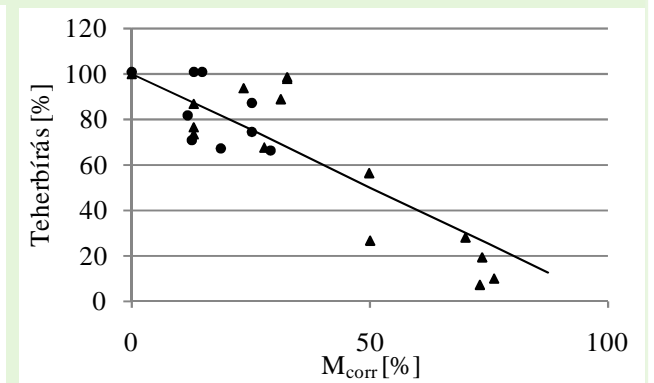
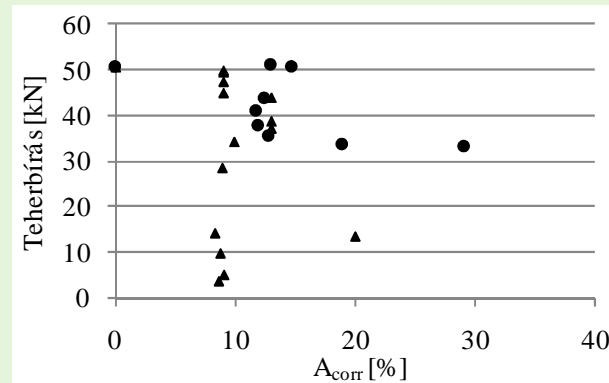
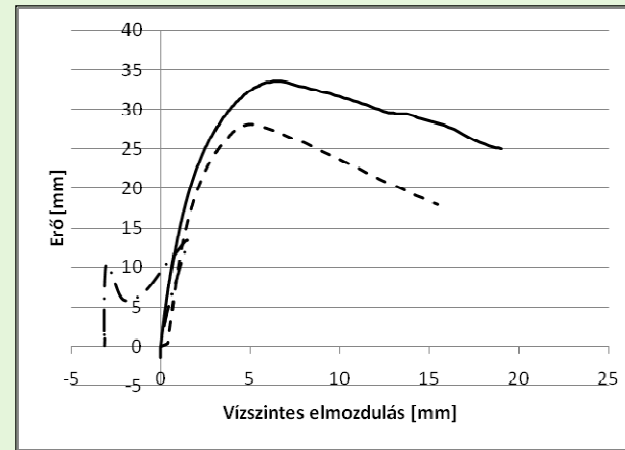
Kísérleti program

- 24 db szögacél próbatest – központos terhelés
- Korrózió modellezése – vastagság csökkenéssel
- Korrózió típusa
  - egyenletes
  - pontkorrózió
  - lokális

Cél: Különböző nagyságú, elhelyezkedésű és megjelenésű korrózió hatásának vizsgálata.
A teherbírás és a tönkremeneteli mód meghatározása.

Kísérleti eredmények

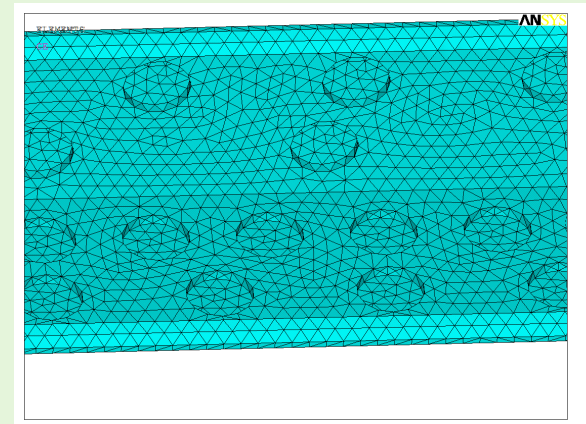
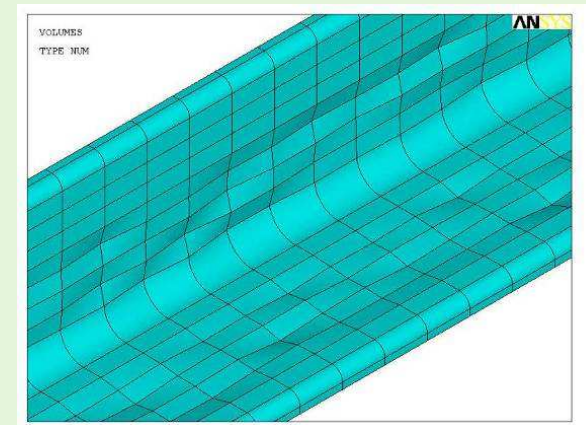
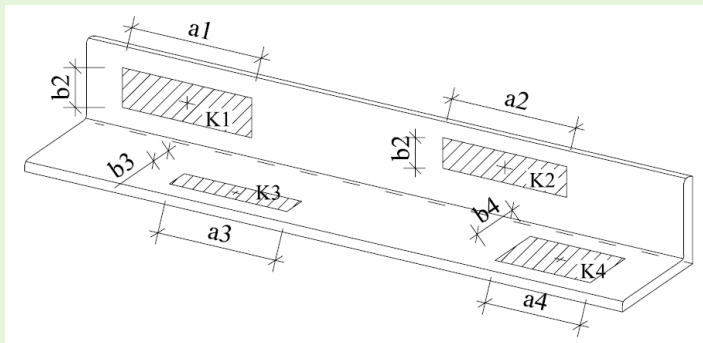
Numerikus modell

Korrózió modellezése – vastagság csökkenéssel

Különböző megjelenésű korrózió modellezése

- egyenletes korrózió
- eloszlás szerint változó korrózió
- pontkorrózió

Korrózió nagysága, elhelyezkedése és kiterjedése tetszőlegesen megadható

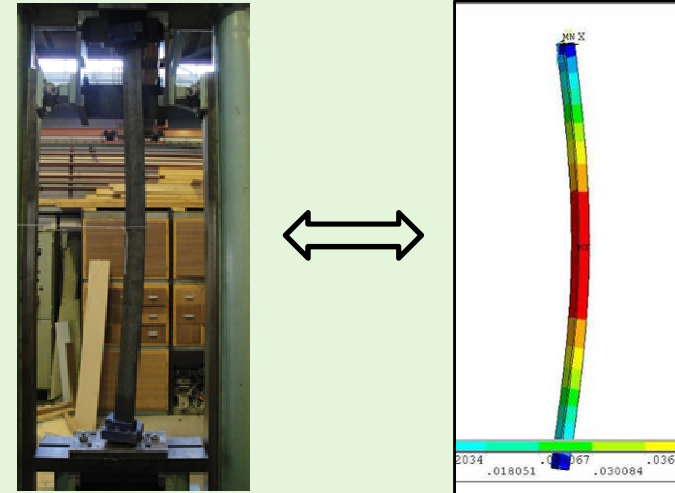

Numerikus analízis

Nemlineáris vizsgálatok

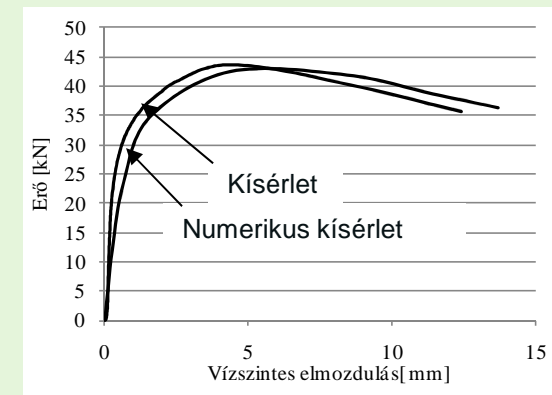
- szimuláció
- virtuális kísérlet

→ Tervezési kihajlási ellenállás

Modell verifikálás

- virtuális kísérlet – kísérletben használt minden próbatestre
- viselkedés ↔ Erő – elmozdulás diagram egyezés, tönkremeneteli alak

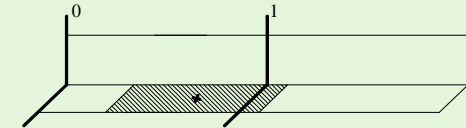
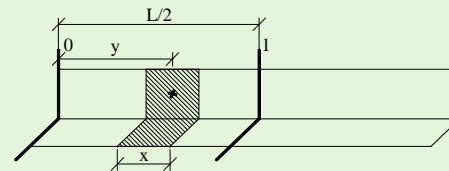

Virtuális kísérlet sorozat

Paraméterek együttes hatásának vizsgálata

- elhelyezkedés
- korrózió nagysága
- kiterjedés

Méretezés

Két paraméterrel:

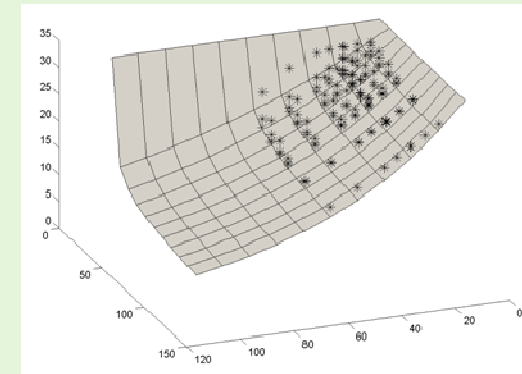
M_{corr} : keresztmetszet-csökkenés

Ext : kiterjedés (elem hossza mentén)

Csökkentő tényező $\kappa = Ext^{-0.004 \cdot M_{corr}}$

A korrodált szelvény tervezési ellenállása:

$$N_{b,Rd,\kappa} = \kappa \cdot N_{b0,Rd}$$

Témák és résztvevők

Új generációs szélerőművek tartószerkezetének tervezése	Dr. Dunai László, Dr. Vigh László Gergely, Pap Csongor, Sebők Ádám
Acélszerkezeti korrózió hatásának modellezése	Dr. Dunai László, Oszvald Katalin
Környezetbarát anyagok és technológiák infrastruktúra műtárgyak építésénél	Dr. Farkas György, Friedman Noémi, Németh Orsolya
Ízületi protézis beültetés hatása a mozgásra	Dr. Kiss Rita, Dr. Kovács Nauzika, Holnapy Gergely, Magyar O. Mátyás, Pethes Ákos, Szendrői Miklós

Témák:

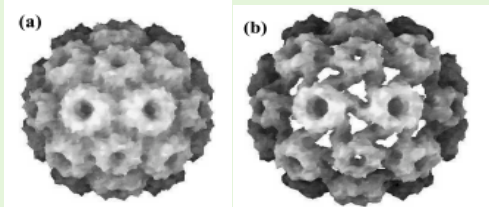
- Nyitható és csukható szerkezetek
Friedman Noémi – doktorjelölt
- Polimerbetonok alkalmazhatósága és szilárdsági vizsgálatai
Németh Orsolya – doktorandusz

Nyitható-csukható szerkezetek

nagy alakváltozásra képesek,
csukott, kompakt alakzattól egy kiterjedt alakzatra hajthatók, stabilak és teherbírók.

A természetben:

vírus kapszidok
levelek
rovarszárnyak

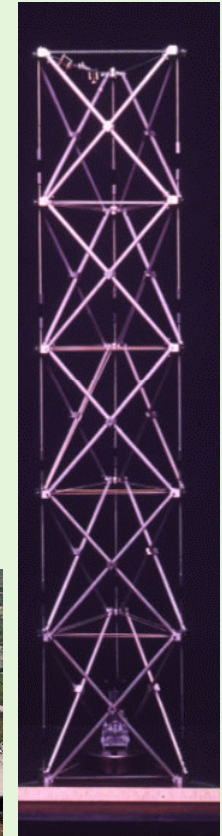
Ember által készített:

Kisebb lépték: szék, esernyő, kerítés

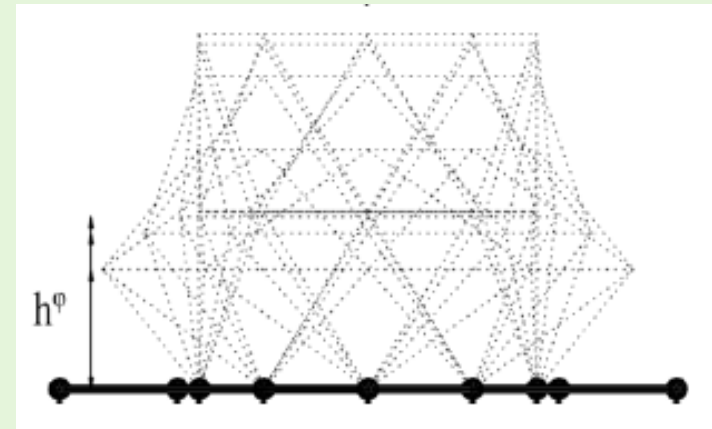
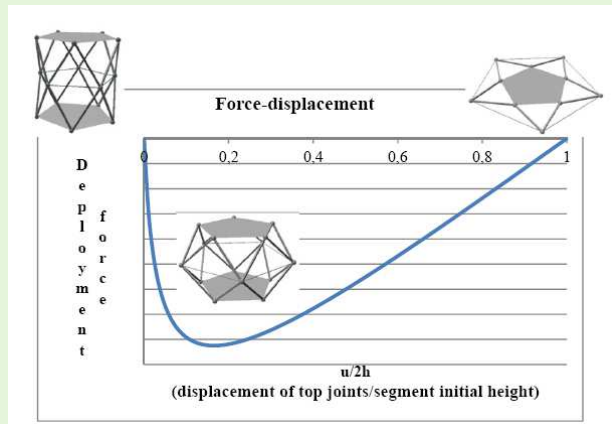
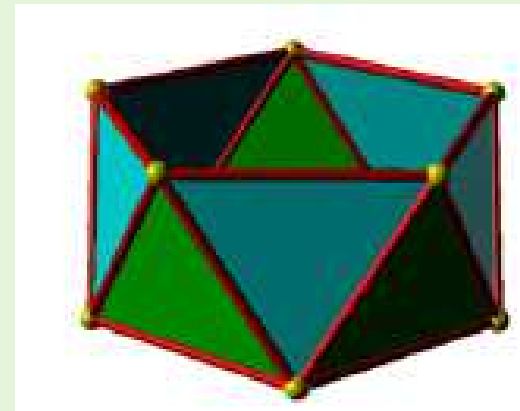
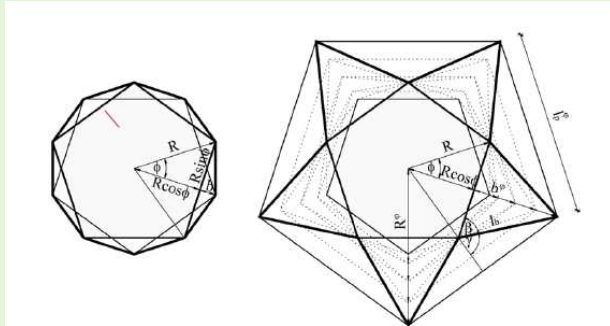
Úrkutatás: torony, napelemtábla, reflektorantenna

Orvosi segédeszköz: sztent, csípőprotézis

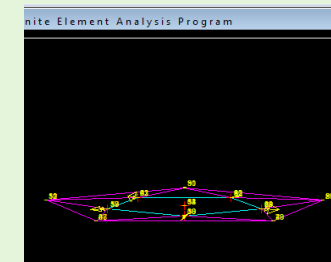
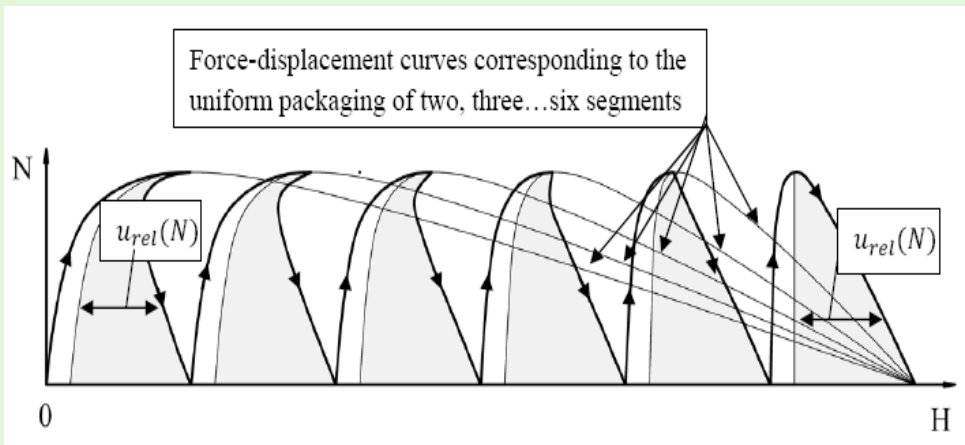
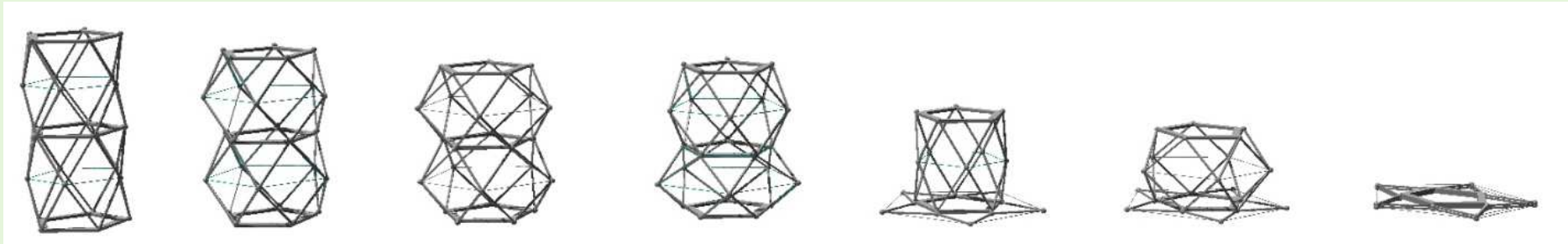
Építészeti és mérnöki szerkezetek: sátrak, hordozható
menedékek, szétnyitható tetőszerkezetek, kinetikus
kiállítási kijelzők.

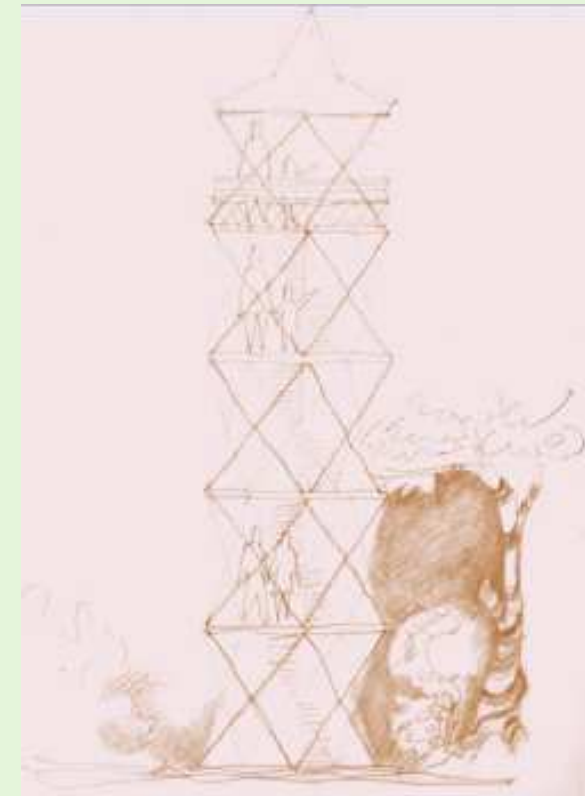
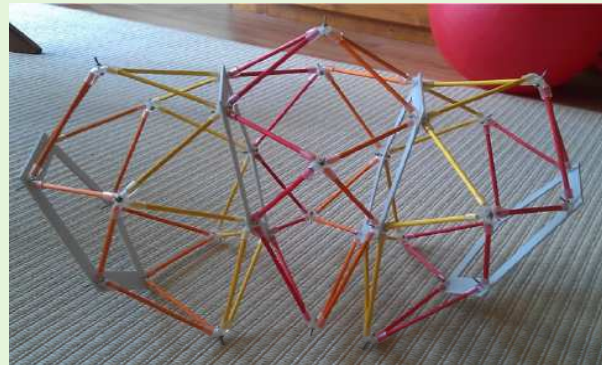
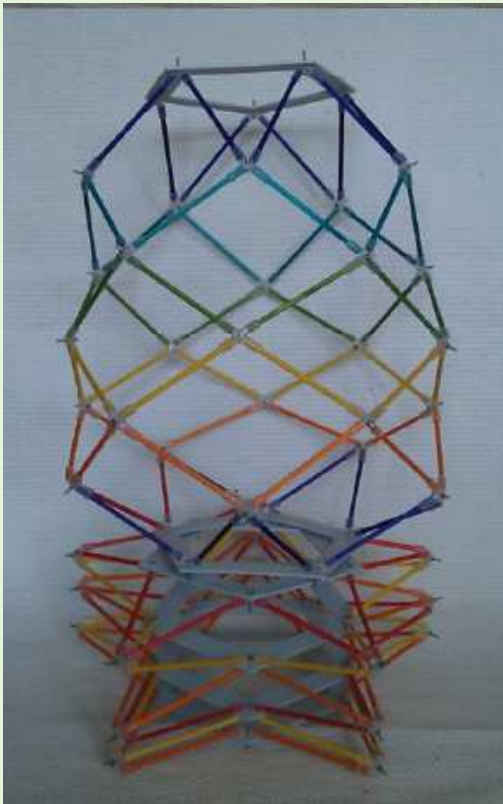
Alapszegmens analitikus vizsgálata

Komplex szerkezet analitikus és numerikus vizsgálata

Fizikai modellek, alkalmazási lehetőségek

Polimerbeton

Használati körülmények között
kőszerűen szilárd,
tiszta polimer kötőanyagú,
szilárd adalékanyagot, esetleg módosító, illetve
segédanyagot tartalmazó,
friss állapotban formázható anyagrendszer.

	Szilárdság átlagértéke (N/mm ²)	Szórás (N/mm ²)	Szórás (%)
Központos húzószilárdság (1)	17,67	0,31	1,75
Hajlító-húzó szilárdság (2)	24,89	2,94	11,81
Nyomószilárdság (3)	98,70	3,12	3,16

Lehorgonyzási hossz vizsgálata

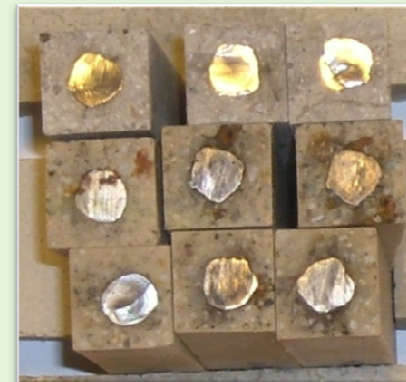
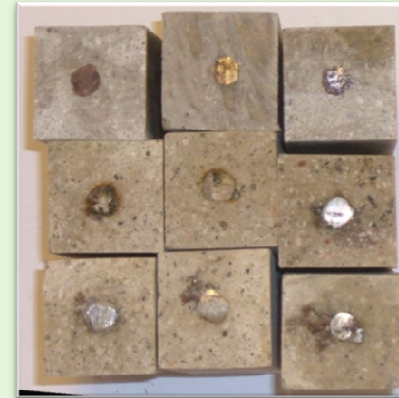
A polimerbeton korrózióállósága

6 hónapos vizsgálati időtartam

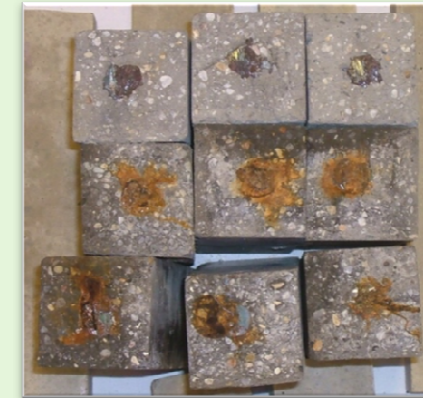
1:5 arányú só-víz oldal korróziós
hatásának kitéve

Polimerbeton

Cementbeton

PET adalékkal módosított polimerbeton

		Szilárdság átlagértéke (N/mm ²)	Szórás (N/mm ²)	Szórás (%)
Hajlító-húzó szilárdság	kontroll	24,89	2,94	11,81
	PET szál	26,44	2,92	11,04
	PET pehely	24,65	2,22	9,00
Nyomószilárdság	kontroll	98,70	3,12	3,16
	PET szál	98,28	5,79	5,89
	PET pehely	81,20	9,41	11,59

Témák és résztvevők

Új generációs szélerőművek tartószerkezetének tervezése	Dr. Dunai László, Dr. Vigh László Gergely, Pap Csongor, Sebők Ádám
Acélszerkezeti korrózió hatásának modellezése	Dr. Dunai László, Oszvald Katalin
Környezetbarát anyagok és technológiák infrastruktúra műtárgyak építésénél	Dr. Farkas György, Friedman Noémi, Németh Orsolya
Ízületi protézis beültetés hatása a mozgásra	Dr. Kiss Rita, Dr. Kovács Nauzika, Holnapy Gergely, Magyar O. Mátyás, Pethes Ákos, Szendrői Miklós

Témák:

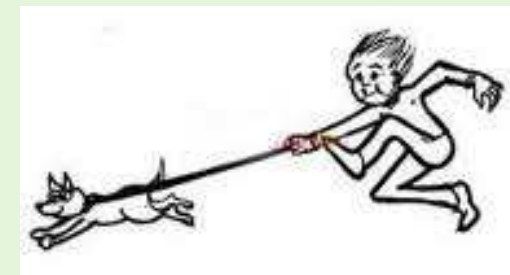
- A hirtelen irányváltatás utáni egyensúlyozó képesség modellezése (Dr. Kiss Rita)
- A hirtelen irányváltatás utáni egyensúlyozó képesség - befolyásoló tényezők (Dr. Kiss Rita)
- A meniscus szakadás hatása a járásváltozékonyságra és a hirtelen irányváltatás utáni egyensúlyozó képességre (Dr. Kiss Rita, Magyar O. Mátyás)
- A térdízületi és a csípőízületi protézis hatása a járásváltozékonyságra és a hirtelen irányváltatás utáni egyensúlyozó képességre (Dr. Kiss Rita, Holnapy Gergely, Dr. Kovács Nauzika, Pethes Ákos)

Témák:

- **A hirtelen irányváltogatás utáni egyensúlyozó képesség modellezése (Dr. Kiss Rita)**
- **A hirtelen irányváltogatás utáni egyensúlyozó képesség - befolyásoló tényezők (Dr. Kiss Rita)**
- A meniscus szakadás hatása a járásváltozékonyságra és a hirtelen irányváltogatás utáni egyensúlyozó képességre (Dr. Kiss Rita, Magyar O. Mátyás)
- A térdízületi és a csípőízületi protézis hatása a járásváltozékonyságra és a hirtelen irányváltogatás utáni egyensúlyozó képességre (Dr. Kiss Rita, Holnapy Gergely, Dr. Kovács Nauzika, Pethes Ákos)

Dinamikus egyensúlyozó képesség

- mozgás közben az egyensúly visszanyerése, fenntartása
  - járás, futás
  - különböző sportmozgások (labdajátékok, harcművészet)
- hirtelen erőhatások után az egyensúly visszanyerése
  - lökések
  - autóbusz fékezése
  - kutyasétáltatás közben a kutya rántása

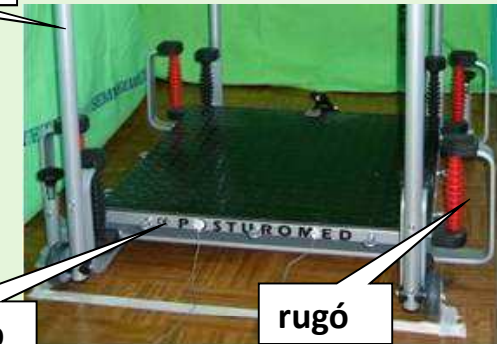

Modellezési lehetőség

PosturoMed

- kereskedelmi forgalomban kapható, sportban és a neurológiai rehabilitációban ismert;
- 8 rugóval merev keretre felfüggesztett merev lap, amely a vízszintes síkban szabadon tud mozogni;
- a középhelyzetéből 20 mm-re kimozdított merev lap a rögzítő elemmel itt rögzíthető;
- feloldás után a lap mozgásba hozható.

merev keret

merev lap

rugó

rögzítő/
feloldó elem

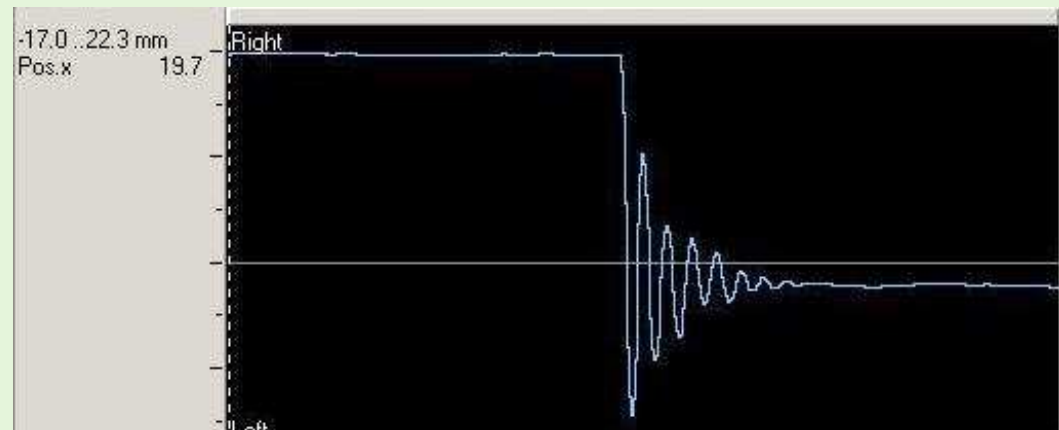
Mérés állás közben

Három külön mérés, melyek során a vizsgált személy először mindkét lábán, majd a jobb, és ezt követően a bal lábán áll, amikor a rugók kiengedésével a merev lapot mozgásba hozzuk.

Mért paraméter

Az egyedi érzékelős, ultrahang-alapú mozgásvizsgáló rendszerrel a lap mozgását rögzítjük.

Modell

A lengő lap vizsgált személlyel együtt csillapított lengőmozgást végez.

Számítható jellemzők

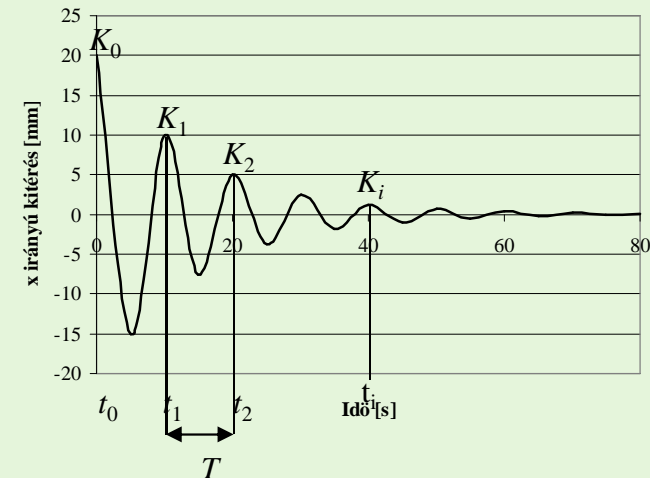
logaritmikus dekrementum: $\Lambda_i = \frac{1}{i-1} \ln \frac{K_1}{K_i}$

lengésidő: $T = \frac{1}{i-1} (t_i - t_1)$

frekvencia: $f = \nu = \frac{1}{T}$

Lehr-féle csillapítási arány: $D = \frac{\Lambda}{\sqrt{\Lambda^2 + 4\pi^2}}$

sajátfrekvencia: $f_0 = \nu_0 = \frac{1}{T\sqrt{1-D^2}}$

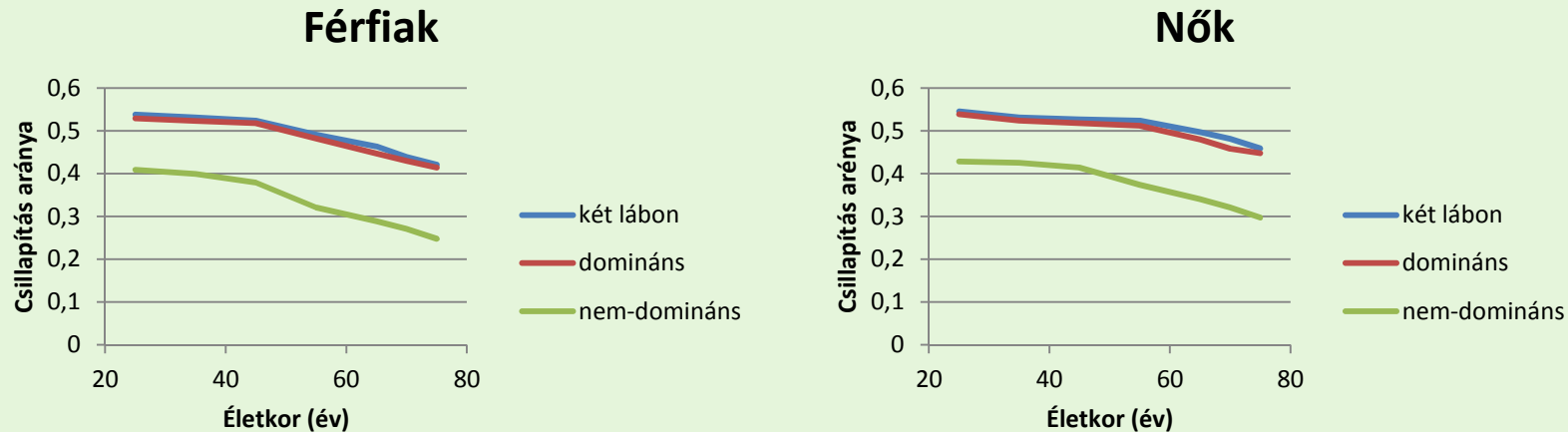

Befolyásoló tényezők

- oldal dominancia
- életkor
- vizsgált személy neme
- testtömeg, testmagasság, testtömeg index (BMI)

Vizsgált személyek

Összesen 474 egészséges személyt vizsgáltunk, a fenti tényezők alapján csoportokban bontva.

Dominancia: a nem-domináns láb egyensúlyozó képessége szignifikánsan kisebb, a domináns láb egyensúlyozó képessége.

Életkor: az életkor előrehaladtával az egyensúlyozás romlik, a romlás mértéke idős korban jelentősebb, elsősorban a vesztibuláris és a szomatoszenzoros működés romlása miatt.

Nem: A nők egyensúlyozó képessége jobb, az antropometriai arányok, a flexibilisebb ízületek miatt.

Köszönöm a figyelmet!